

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 186 (XXX) — Nr. 213

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 9 martie 2018

SUMAR

<u>Nr.</u>		<u>Pagina</u>
LEGI ȘI DECRETE		
52.	— Lege pentru modificarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale și a Legii administrației publice locale nr. 215/2001	2
261.	— Decret privind promulgarea Legii pentru modificarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale și a Legii administrației publice locale nr. 215/2001	2
ACTE ALE SENATULUI		
31.	— Hotărâre la propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei (UE) 2016/97 în ceea ce privește data de aplicare a măsurilor de transpunere ale statelor membre — COM (2017) 792 final	3
ACTE ALE CAMEREI DEPUTAȚILOR		
15.	— Hotărâre privind utilizarea temporară, cu titlu gratuit, a unor spații din imobilul Palatul Parlamentului de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.....	3
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE		
	Decizia nr. 66 din 21 februarie 2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor	4–8
★		
	Opinie separată	8–9
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE		
	Decizia nr. 4 din 22 ianuarie 2018 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept)	10–15

LEGI ȘI DECRETE**PARLAMENTUL ROMÂNIEI****CAMERA DEPUTAȚILOR****SENATUL****LEGE****pentru modificarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale
și a Legii administrației publice locale nr. 215/2001****Parlamentul României** adoptă prezenta lege.

Art. I. — La articolul 35¹ din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 618 din 18 iulie 2006, cu modificările și completările ulterioare, partea introductivă a alineatului (1) și litera a) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„Art. 35¹. — (1) Autoritățile administrației publice locale din România pot aproba finanțarea unor proiecte propuse de către autoritățile administrației publice locale din Republica Moldova și Ucraina, în baza acordurilor de înfrățire/cooperare încheiate în condițiile legii pentru:

a) obiectivele de investiții ale unităților administrativ-teritoriale din Republica Moldova și Ucraina;”.

Art. II. — La articolul 15 din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 20 februarie 2007, cu modificările și

completările ulterioare, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) Autoritățile administrației publice locale din România pot încheia acorduri de înfrățire/cooperare cu autoritățile administrației publice locale din Republica Moldova și Ucraina pentru realizarea și finanțarea unor obiective de investiții ale unităților administrativ-teritoriale din Republica Moldova și Ucraina, programe comune culturale, sportive, de tineret și educaționale, stagii de pregătire profesională și a altor acțiuni care contribuie la dezvoltarea relațiilor de prietenie.”

Art. III. — În termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, ministrul dezvoltării regionale și administrației publice și ministrul finanțelor publice vor elabora și vor adopta ordinul comun prevăzut la art. 35¹ alin. (2) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR,
FLORIN IORDACHE

PREȘEDINTELE SENATULUI
CĂLIN-CONSTANTIN-ANTON POPESCU-TĂRICEANU

București, 2 martie 2018.
Nr. 52.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI**DECRET****privind promulgarea Legii pentru modificarea
Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale
și a Legii administrației publice locale nr. 215/2001**

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă :

Articol unic. — Se promulgă Legea pentru modificarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale și a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 2 martie 2018.
Nr. 261.

ACTE ALE SENATULUI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

SENATUL

HOTĂRÂRE**la propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei (UE) 2016/97 în ceea ce privește data de aplicare a măsurilor de transpunere ale statelor membre — COM (2017) 792 final**

În temeiul dispozițiilor art. 67 și art. 148 alin. (2) și (3) din Constituția României, republicată, precum și ale Protocolului nr. 2 privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității, anexat Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007, ratificat prin Legea nr. 13/2008,

în baza raportului Comisiei pentru afaceri europene nr. LXII/76 din 22.02.2018,

Senatul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — **Senatul României:**

1. consideră că propunerea de Directivă respectă principiul subsidiarității deoarece doar intervenția UE este necesară pentru a îmbunătăți funcționarea corespunzătoare a pieței interne și a evita denaturarea concurenței în domeniul piețelor de valori mobiliare.

De asemenea, propunerea de Directivă respectă principiul proporționalității deoarece stabilirea unei date de intrare în vigoare conform propunerii este necesară pentru a permite planificarea și transpunerea eficientă și ordonată a dispozițiilor în cauză de către toate părțile implicate.

Art. 2. — Prezenta hotărâre se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Această hotărâre a fost adoptată de Senat în ședința din 5 martie 2018, cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ADRIAN ȚUȚUIANU

București, 5 martie 2018.
Nr. 31.

ACTE ALE CAMEREI DEPUTAȚILOR

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

HOTĂRÂRE**privind utilizarea temporară, cu titlu gratuit, a unor spații din imobilul Palatul Parlamentului de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice**

În temeiul prevederilor art. 67 din Constituția României, republicată, precum și ale art. 255 din Regulamentul Camerei Deputaților, aprobat prin Hotărârea Camerei Deputaților nr. 8/1994, republicat, cu modificările și completările ulterioare,

în considerarea calității de administrator al Camerei Deputaților asupra corpului B3 din imobilul Palatul Parlamentului conform prevederilor Legii nr. 267/2008 privind unele măsuri speciale pentru reglementarea avansului rest de justificat, precum și pentru efectuarea recepției în fază unică a lucrărilor de construcții și a instalațiilor aferente acestora la obiectivul de investiții Palatul Parlamentului, cu modificările și completările ulterioare,

Camera Deputaților adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. — (1) Se aprobă utilizarea temporară, cu titlu gratuit, pentru un termen de 12 luni, de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice a spațiilor situate în imobilul Palatul Parlamentului, corp B3, parter + etajele 1—3, cotele ±0,00++15,50.

(2) Predarea-primirea spațiilor se va face pe bază de proces-verbal încheiat între părți în termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri.

Art. 2. — Camera Deputaților și Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice vor încheia, anterior procesului-verbal de predare-primire a spațiilor și în cel mult 7 zile de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, o convenție privind asigurarea funcționării corespunzătoare și partajarea cheltuielilor pentru spațiile utilizate temporar.

Art. 3. — Personalul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice are obligația respectării Regulamentului privind ordinea și siguranța în Palatul Parlamentului.

Această hotărâre a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 7 martie 2018, cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR,
FLORIN IORDACHE

București, 7 martie 2018.
Nr. 15.

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 66**

din 21 februarie 2018

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Benke Károly	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, obiecție formulată de un număr de 51 de deputați.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 480/22 ianuarie 2018 și constituie obiectul Dosarului nr. 90A/2018.

3. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate**, autorii acesteia arată, în prealabil, că este admisibilă, chiar dacă a fost depusă după expirarea termenului de protecție prevăzut de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992. Sunt invocate, în acest sens, deciziile nr. 718 din 8 noiembrie 2017, nr. 89 din 28 februarie 2017, nr. 767 din 14 decembrie 2016, nr. 1.612 din 15 decembrie 2010 și nr. 975 din 7 iulie 2010.

4. În privința criticilor de neconstituționalitate extrinsecă se subliniază că prin instituirea în beneficiul Comisiei speciale comune de a examina, modifica și completa toate actele normative cu incidență asupra justiției a fost eliminată din competența comisiilor juridice permanente ale Camerei Deputaților și Senatului dezbaterile inițiativelor și proiectelor legislative existente sau viitoare cu incidență într-un întreg domeniu de reglementare ce ținea de competența lor exclusivă. Restrângerea competenței comisiilor permanente de a dezbate, examina, modifica și completa proiecte și inițiative legislative dintr-un anumit domeniu de reglementare, în favoarea unei singure comisii speciale comune, a încălcat principiul conform căruia dezbaterile parlamentare a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracție de evaluarea acesteia în plenul ambelor Camere ale Parlamentului, care este posibilă numai atunci când organele de lucru interne ale fiecăreia se pot exprima cu privire la conținutul respectivelor proiecte de lege sau propuneri legislative, aspect fundamental pentru respectarea principiului bicameralismului. De asemenea se susține că activitatea de legiferare desfășurată în mod neregular poate reprezenta și o încălcare a principiului respectării legii, consacrat la art. 1 alin. (5) din Constituție.

5. În consecință, se propune schimbarea jurisprudenței Curții Constituționale în privința criticilor de neconstituționalitate analizate și respinse de aceasta. Motivul principal pentru care

s-ar justifica acest reviriment este că, în lipsa exercitării unui control asupra modului în care Parlamentul legiferează, din perspectiva respectării sau încălcării normelor de procedură stabilite prin regulamente proprii, cu consecința constatării ca neconstituționale a legilor adoptate, competența Curții Constituționale de a cenzura regulamentele și hotărârile Parlamentului din perspectiva conformității cu Legea fundamentală este golită de conținut.

6. În continuare, se arată că a fost încălcată ordinea de sesizare a Camerelor, în sensul că legea criticată trebuia adoptată mai întâi de Senat, în calitate de Cameră de reflecție, și, ulterior, de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională; în consecință, se susține că au fost încălcate prevederile art. 74 alin. (4) și (5) și art. 75 alin. (1) din Constituție.

7. Se consideră că legea analizată a fost adoptată cu încălcarea art. 6, art. 30 alin. (1) lit. a) și art. 32 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, arătându-se că expunerea de motive fundamentează în mod derizoriu necesitatea adoptării legii, menționează existența unor presupuse deficiențe în funcționarea sistemului judiciar, fără a fi indicate în mod concret, și enumeră unele modificări pe care le aduce legea analizată. Or, simpla înșiruire a unor modificări legislative preconizate nu poate fi considerată expunere de motive. Practic, legea nu are o expunere de motive, întrucât aceasta ar fi presupus ca inițiatorii să explice, pentru fiecare schimbare importantă, de ce forma actuală a legii a devenit necorespunzătoare sau insuficientă față de raporturile sociale pe care le reglementează, astfel încât să fie necesară modificarea și/sau completarea sa, respectiv modul în care amendamentele propuse vor putea remedia deficiențele respective, care, la rândul lor, ar fi trebuit să fie constatate prin anumite modalități sau cel puțin semnalate de instituții ale autorității judecătorești. Prin urmare, se consideră că legea încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție.

8. Se susține că legea criticată încalcă art. 148 alin. (2) din Constituție, prin prisma obligației statului român de a aplica Mecanismul de Cooperare și Verificare și de a da curs recomandărilor stabilite în acest cadru. În acest sens este invocat raportul „MCV” din 15 noiembrie 2017, concluzionându-se că legea a fost adoptată cu ignorarea recomandărilor acestuia.

9. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă se arată că separarea competențelor decizionale ale Consiliului Superior al Magistraturii referitoare la cariera judecătorilor de cea a procurorilor încalcă art. 133 alin. (1) și art. 134 alin. (4) din Constituție. Or, potrivit Constituției, toate atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii care privesc aspectele generale și comune ale carierei magistraților și organizarea instanțelor și parchetelor trebuie să aparțină, în exclusivitate, plenului

Consiliului Superior al Magistraturii. În acest sens se arată că în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii judecătorii interferează în mod inevitabil cu cariera procurorilor și viceversa, invocându-se art. 125 alin. (2), art. 133 alin. (2) lit. a) și alin. (3) din Constituție. Se apreciază că singura modalitate de separare strictă a carierei judecătorilor de cea a procurorilor este prin revizuirea prealabilă a Constituției.

10. Se mai arată că art. I pct. 1 [referitor la art. 1 alin. (2)] din lege încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa privind calitatea legii, întrucât sintagma „*judecătorii neputând interfera în cariera procurorilor și nici procurorii în cea a judecătorilor*”, cuprinsă în acest text, nu este previzibilă, nefiind clară și precisă, din moment ce imixtiunile în cariera ori activitatea unui judecător sau procuror constituie oricum o abatere disciplinară. Sunt enumerate 29 de puncte ale art. I din lege care privesc separarea carierei judecătorilor de cea a procurorilor, concluzionându-se în sensul că toate acestea sunt contrare art. 133 alin. (1) și art. 134 alin. (4) din Constituție.

11. Cu privire la art. I pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (3) teza întâi și a patra] din lege se apreciază că încalcă art. 1 alin. (5) și art. 124 din Constituție, întrucât, din modul său de redactare, se înțelege că, în căile de atac, se pot exercita influențe, intervenții, presiuni asupra judecătorilor și că, prin urmare, aceștia nu mai trebuie să fie independenți și imparțiali.

12. Cu privire la art. I pct. 3 [cu referire la art. 3 alin. (1)] din lege se arată că acesta reproduce art. 132 alin. (1) din Constituție, ceea ce reprezintă un paralelism legislativ, contrar art. 16 din Legea nr. 24/2000.

13. Cu privire la art. I pct. 4 [cu referire la art. 3 alin. (1¹)] din lege se arată că încalcă art. 131 din Constituție, întrucât, prin trimiterea efectuată la Legea nr. 303/2004, este limitată independența procurorului la soluțiile date în cauză, acesta nemaiputând efectua, în mod independent, acte anterioare momentului pronunțării instanței judecătorești [spre exemplu, propunerea adresată judecătorului de drepturi și libertăți de arestare preventivă]. Se face trimitere la Decizia Curții Constituționale nr. 924 din 1 noiembrie 2012.

14. Cu privire la art. I pct. 6 [cu referire la art. 4 alin. (3) și (4)] din lege se apreciază că încalcă art. 1 alin. (5) și art. 131 alin. (1) din Constituție, destinatarii normei neputând înțelege cu exactitate conduita pe care trebuie să o adopte, mai ales raportat la aparența de independență a unui magistrat față de un alt magistrat. De asemenea nu sunt stabilite criteriile privind „aparența de independență”.

15. Cu privire la art. I pct. 9 [cu referire la art. 7 alin. (5)] din lege se apreciază, pe de o parte, că instituirea competenței unei comisii parlamentare de a verifica veridicitatea unor declarații date de magistrați încalcă art. 1 alin. (4) și (5), art. 133 alin. (1) și art. 124 alin. (3) din Constituție, iar, pe de altă parte, că sintagma „*Răspunsul eronat se pedepsește conform legii*” nu este previzibilă.

16. Cu privire la art. I pct. 12 [cu referire la art. 9 alin. (3)] din lege se apreciază că obligația judecătorilor/procurorilor de a se abține de la manifestări sau exprimări defăimătoare la adresa celorlalte puteri ale statului încalcă art. 1 alin. (4) și (5), art. 30 și art. 31 alin. (2) din Constituție, întrucât termenul „defăimare” este unul imprevizibil, pentru că nu se stabilesc criterii privind aprecierea unei manifestări sau exprimări ca fiind defăimătoare și pentru că permite celorlalte puteri ale statului să formuleze

sesizări împotriva unui magistrat care, în exercitarea atribuțiilor, face aprecieri asupra conduitei unei autorități a statului. De asemenea se apreciază că se încalcă libertatea de exprimare a judecătorilor.

17. Cu privire la art. I pct. 97 [cu referire la art. 58 alin. (1)], pct. 112 [cu referire la art. 62²], pct. 134 [cu referire la art. 73 alin. (2)] și pct. 143 [cu referire la art. 82 alin. (1) și (2)] din lege se apreciază că sunt contrare art. 1 alin. (4) și art. 125 alin. (3) din Constituție, întrucât, potrivit Constituției, funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu calitatea de magistrat, or, textele criticate prevăd exact contrariul.

18. Cu privire la art. I pct. 156 [cu referire la art. 96] din lege se arată că numai Consiliul Superior al Magistraturii poate constata reaua-credință și grava neglijență a magistratului în cadrul procedurii disciplinare, și nu vreo altă instanță judecătorească, astfel cum reiese din textul criticat. Se apreciază că sunt încălcate art. 133 alin. (1) și art. 134 alin. (2) din Constituție. Se mai susține că termenul de „eroare judiciară”, astfel cum este definit, este total imprevizibil și vag. Se ajunge la situația în care magistratul va răspunde pentru faptele săvârșite din culpă simplă, ceea ce este excesiv. De asemenea, sintagmele folosite în definirea erorii judiciare sunt pur colocviale.

19. Se mai arată că reglementarea caracterului obligatoriu a acțiunii în regres reprezintă o formă de presiune asupra magistraților, din moment ce pentru exercitarea acesteia nu este prevăzută nicio evaluare *ex ante*.

20. Sunt redată anumite exemple de drept comparat cu privire la răspunderea magistratului [Spania, Franța și Germania].

21. Se mai arată că statul își instituie o sarcină bugetară absolut împovărătoare și cu consecințe imprevizibile, asumându-și răspunderea pentru orice eroare de drept procesual sau material, care, de fapt, se îndreaptă în orice sistem de drept în căile de atac. Se mai arată că, sub aspectul competenței de judecată, în accepțiunea textului analizat, tribunalul, instanță inferioară și nespecializată, va verifica hotărâri ale instanțelor superioare, chiar ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

22. Cu privire la art. I pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹] din lege se apreciază că încalcă art. 1 alin. (5), art. 44 alin. (3) și art. 124 alin. (3) din Constituție, întrucât reglementează o retrogradare în grad profesional nelimitată în timp, ceea ce reprezintă o măsură lipsită de proporționalitate și contrară teoriei drepturilor câștigate, precum și dreptului la reputație profesională.

23. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

24. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate formulată este neîntemeiată.

25. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă, raportate la încălcarea principiului bicameralismului, se arată că autorii obiecției de neconstituționalitate fac obiecțiuni la Hotărârea Parlamentului României nr. 69/2017 prin care a fost constituită Comisia specială comună pentru sistematizarea,

unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției și nicidecum la faptul că legea ar fi fost adoptată cu încălcarea principiului bicameralismului. Se arată că, prin constituirea acestei comisii, nu s-a încălcat dreptul comisiilor permanente de a examina proiectul/propunerea legislativă. Este invocată Decizia Curții Constituționale nr. 828 din 13 decembrie 2017.

26. Se mai arată că aspecte criticate referitoare la modul de aplicare a regulamentelor parlamentare nu sunt de competența Curții Constituționale, ci a Camerelor Parlamentului, astfel încât contestațiile privind aplicarea în concret a acestora țin de competența exclusivă a Camerei Deputaților și Senatului pe căile și procedurile parlamentare stabilite prin propriul regulament.

27. Cu privire la ordinea de sesizare a Camerelor se arată că aceasta a fost respectată, invocându-se, în acest sens, art. 73 alin. (3) lit. l), art. 75 și art. 125 din Constituție. Cu privire la inexistența *de iure* a expunerii de motive a legii se arată că aceasta nu numai că a fost realizată, dar că numai inițiatorii săi sunt în măsură să decidă cuprinsul și volumul propunerii legislative formulate. În ceea ce privește criticile referitoare la încălcarea obligațiilor statului român rezultate din aderarea la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, raportate la consultările ce ar fi trebuit să existe între instituțiile și autoritățile publice, se arată că procedura de consultare a Consiliului Superior al Magistraturii, sub forma avizului, a fost îndeplinită.

28. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă se arată că, prin separarea carierei judecătorilor de cea a procurorilor, nu este afectată competența Consiliului Superior al Magistraturii și nu încalcă art. 133 și art. 134 din Constituție. Se mai susține că aprecierile autorilor obiecției de neconstituționalitate în privința modificărilor aduse art. 2 alin. (3), art. 4 alin. (3) și art. 7 alin. (5) din Legea nr. 303/2004, sub aspectul încălcării cerințelor de previzibilitate a legii, nu reprezintă veritabile critici de neconstituționalitate. Totodată, preluarea unei prevederi constituționale în corpul unei legi cu intenția dezvoltării sale nu este contrară art. 1 alin. (5) din Constituție. Se mai arată că acordarea comisiilor speciale parlamentare a competenței de a verifica veridicitatea declarațiilor date de magistrați nu încalcă Constituția, iar sintagmele folosite în textul analizat, cu referire la răspunderea pentru informațiile furnizate, sunt clare, precise și previzibile. Se mai apreciază că textele legale care reglementează suspendarea din funcție a magistratului pe perioada exercitării unei funcții de demnitate publică fac posibilă numirea magistratului astfel suspendat într-o funcție de demnitate publică, fără a încălca textele constituționale de referință.

29. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 156 [cu referire la art. 96] din lege se arată că modificarea operată vizează transformarea caracterului acțiunii în regres împotriva magistratului din facultativ în obligatoriu. În susținerea constituționalității acestui text de lege este invocat *in extenso* Avizul Comisiei de la Veneția nr. 847/2016.

30. Se arată că, potrivit textului de lege criticat, au fost reglementate procedura prin care statul poate fi obligat la plata unor despăgubiri pentru prejudiciile cauzate, precum și acțiunea promovată de stat împotriva judecătorului sau procurorului care a produs eroarea judiciară în activitatea sa profesională. În prima etapă a procedurii, acțiunea este promovată de pretinsa parte vătămată împotriva statului, astfel încât hotărârea

definitivă pronunțată este între partea vătămată și stat. În cea de-a doua etapă a procedurii, statul urmează să promoveze o acțiune pe rolul Curții de Apel București în contradictoriu cu judecătorul/procurorul, care are calitatea de pârât, pentru a se stabili dacă activitatea profesională a acestuia a dus la crearea prejudiciului prin exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență. Hotărârea Curții de Apel București poate fi atacată la Înalta Curte de Casație și Justiție; hotărârea definitivă dintre stat și partea vătămată nu prezintă autoritate de lucru judecat în raport cu judecătorul sau procurorul chemat în cea de-a doua etapă procesuală, nici cu privire la eroarea judiciară și nici cu privire la eventuala întindere a prejudiciului creat și achitat de stat.

31. Prin urmare, se arată că art. 96, astfel cum a fost modificat, face distincție între răspunderea penală, disciplinară și materială a magistratului.

32. Cu privire la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 160 [cu referire la art. 100 alin. (1) lit. d¹)] din lege se arată că reglementarea retrogradării în grad profesional nu încalcă principiul inamovibilității, inamovibilitatea dobândită prin numirea prin decret prezidențial în funcția respectivă păstrându-se. Ceea ce se modifică este locul de muncă și salarizarea judecătorului/procurorului, retrogradarea fiind, însă, dispusă ca o măsură disciplinară pe o perioadă determinată. Or, legiuitorul poate reglementa prin lege organică sancțiunile și întinderea acestora.

33. **Președintele Senatului și Guvernul** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

34. La dosarul cauzei, Asociația Forumul Judecătorilor din România, cu sediul în București, a depus, în calitate de *amicus curiae*, un memoriu cu privire la obiecția de neconstituționalitate formulată.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

35. Curtea Constituțională a fost sesizată, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, art. 10, art. 15 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

36. **Obiectul controlului de constituționalitate** îl constituie dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

37. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (4) și (5) privind separația puterilor în stat, respectiv calitatea legii, art. 30 privind libertatea de exprimare, art. 31 alin. (2) privind dreptul la informație, art. 44 alin. (3) privind exproprierea, art. 52 alin. (3) privind răspunderea magistraților, art. 61 alin. (2) raportat la art. 75 privind principiul bicameralismului, art. 75 alin. (1) privind ordinea de sesizare a Camerelor Parlamentului, art. 124 privind înfăptuirea justiției, art. 125 privind statutul judecătorilor, art. 131 privind rolul Ministerului Public, art. 132 privind statutul procurorilor, art. 133 privind rolul și structura Consiliului Superior al Magistraturii, art. 134 privind atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii și art. 148 alin. (2) privind obligațiile rezultate din

aderarea României la Uniunea Europeană. În susținerea obiecției de neconstituționalitate este invocat și art. 10 privind libertatea de exprimare din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. De asemenea sunt invocate și prevederile art. 3 alin. (1), art. 6, art. 16, art. 30 alin. (1) lit. a) și art. 32 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010.

38. În prealabil examinării obiecției de neconstituționalitate, Curtea are obligația verificării condițiilor de admisibilitate ale acesteia, prin prisma titularului dreptului de sesizare, a termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și a obiectului controlului de constituționalitate. Dacă primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează a fi cercetate în ordinea antereferită, iar constatarea neîndeplinirii uneia are efecte dirimante, făcând inutilă analiza celorlalte condiții.

39. Cu privire la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva titularului dreptului de sesizare, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate a fost semnată de un număr de 51 deputați, dintre care doi deputați au semnat, însă, și o altă obiecție de neconstituționalitate privind aceeași lege, cu care Curtea a fost, de asemenea, sesizată. Mai exact, obiecția de neconstituționalitate privind Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, depusă la Curtea Constituțională la data de 22 decembrie 2017 și care a format obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.964A/2017, a fost semnată de un număr de 56 deputați, între care se regăsesc atât doamna deputat Ana-Adriana Săftoiu, cât și domnul deputat Ionel Palăr. Prezenta obiecție de neconstituționalitate, vizând aceeași lege, a fost semnată de 51 deputați, între care se regăsesc, de asemenea, doamna deputat Ana-Adriana Săftoiu și domnul deputat Ionel Palăr.

40. Or, deputații și senatorii nu pot semna două sau mai multe obiecții de neconstituționalitate, actul semnării fiind unul unic și univoc în privința susținerii unei singure astfel de sesizări. În caz contrar, s-ar ajunge la situația în care aceleși deputați/senatori să li se confere îndreptățirea de a sesiza la nesfârșit Curtea Constituțională, cu privire la una și aceeași lege, ceea ce ar duce la tergiversarea *sine die* a promulgării legii. Cu privire la acest aspect, Curtea constată că legiuitorul constituant a dat dovadă de o atenție deosebită în privința configurării subiectului colectiv de sorginte parlamentară care poate sesiza Curtea Constituțională; astfel, acesta a avut în vedere, pe de o parte, fixarea unui anumit grad de reprezentativitate a acestui subiect colectiv, raportat la numărul total al deputaților/senatorilor, iar, pe de altă parte, crearea tuturor condițiilor necesare pentru a permite opoziției parlamentare să se exprime. În consecință, Curtea constată că intenția legiuitorului constituant, în urma configurării acestui subiect colectiv ținând cont de cele două rațiuni antereferite, a fost aceea de a pune la dispoziția opoziției parlamentare un mecanism constituțional suplă, apt să deschidă calea controlului *a priori* de constituționalitate, și nu să blocheze legea în această fază ca urmare a sesizării repetate a Curții Constituționale de

către aceiași deputați/senatori care își exercitaseră deja dreptul de sesizare. Aceste considerente sunt valabile *mutatis mutandis* și în privința celorlalți titulari ai dreptului de sesizare a Curții Constituționale prevăzuți de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, astfel încât Președintele României, președintele Camerei Deputaților, președintele Senatului, Guvernul, Înalta Curte de Casație și Justiție și Avocatul Poporului își pot exercita o singură dată dreptul de sesizare a Curții Constituționale cu o obiecție de neconstituționalitate vizând una și aceeași lege.

41. În aceste condiții, raportat la cauza de față, eliminând din numărul celor 51 de deputați care au sesizat Curtea Constituțională pe cei doi deputați care au semnat, așadar, două sesizări de neconstituționalitate în mod succesiv, rezultă că numărul celor care au semnat în mod valid obiecția de neconstituționalitate aflată pe rolul instanței constituționale este de 49 de deputați. Prin urmare, Curtea constată că nu este îndeplinită condiția de admisibilitate referitoare la titularii dreptului de sesizare, aceasta fiind semnată valid de 49 de deputați, și nu de un număr de cel puțin 50, astfel cum prevede art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție.

42. În legătură cu numărul minim de 50 de deputați sau 25 de senatori necesar pentru sesizarea Curții Constituționale, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că nu sunt valide sesizările semnate de un număr mai mic de deputați, respectiv senatori și că sesizările trebuie semnate distinct de către deputați și senatori, chiar și în situația în care legea a fost adoptată în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului. Astfel, constatând că în cuprinsul listei celor 50 de deputați care au semnat obiecția de neconstituționalitate figura și un senator, Curtea a stabilit că sesizarea nu îndeplinește condițiile prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, deoarece, prin eliminarea domnului senator de pe lista deputaților semnatori ai sesizării, numărul acestora scade sub 50, drept care Curtea, nefiind legal sesizată, nu s-a putut pronunța asupra obiecției de neconstituționalitate formulate [Decizia nr. 73 din 19 iulie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 8 august 1995]. Într-o altă cauză, fiind sesizată cu o obiecție de neconstituționalitate de către un grup de 53 de deputați și 11 senatori, Curtea a reținut că numărul senatorilor fiind inferior celui de 25 de senatori prevăzut de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, Curtea este legal sesizată numai de către grupul de deputați [Decizia nr. 35 din 2 aprilie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 75 in 11 aprilie 1996]. În același sens, Curtea a statuat, fiind sesizată de un număr de 39 de deputați și 28 de senatori, că, dintre aceștia, doar cei 28 de senatori anterior menționați îndeplinesc condițiile constituționale pentru a deține calitatea de titular al sesizării, potrivit dispozițiilor constituționale ale art. 146 lit. a) teza întâi [Decizia nr. 412 din 14 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 597 din 25 iulie 2017, paragraful 21].

43. Astfel, Curtea constată neîndeplinirea cerințelor constituționale fixate prin art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție sub aspectul titularului dreptului de sesizare, ceea ce produce efecte dirimante în privința analizării respectării celorlalte condiții de admisibilitate menționate la paragraful 38 al prezentei decizii. Prin urmare, având în vedere că nu a fost legal sesizată, Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate formulată este inadmisibilă și, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, o va respinge ca atare.

44. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 21 februarie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent-șef,

Benke Károly

★

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția pronunțată, cu majoritate de voturi, de Curtea Constituțională **formulăm prezenta opinie separată**, considerând că, **sesizarea de neconstituționalitate** — formulată de cei 51 deputați aparținând Grupurilor parlamentare ale Uniunii Salvați România, Partidului Mișcarea Populară și Partidului Național Liberal, Grupului parlamentar al minorităților naționale și un deputat neafiliat — **se impunea fi examinată pe fond și nu respinsă ca inadmisibilă**, pentru argumentele ce vor fi expuse în continuare:

1. Prealabil examinării pe fond a obiecției de neconstituționalitate, instanța de contencios constituțional are obligația verificării admisibilității acesteia. **Cauzele de inadmisibilitate** sunt motive legale ce împiedică declanșarea sau extinderea procedurii de control a constituționalității legilor. Fie că sunt reglementate expres de lege, fie că sunt stabilite pe cale jurisprudențială, cauzele de inadmisibilitate au caracter imperativ. De aceea, Curtea trebuie să procedeze în mod obligatoriu la examinarea admisibilității sesizărilor care îi sunt adresate, ca etapă prealabilă examinării fondului lor, iar, în situația în care identifică existența unei astfel de cauze, să procedeze la respingerea sesizării ca inadmisibilă. În această privință, **cauzele de inadmisibilitate se constituie într-un veritabil instrument de autolimitare, menit să mențină Curtea Constituțională în granițele rolului său constituțional.**

2. **Analiza îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a sesizării trebuie realizată prin raportare la dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituție și art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, în care sunt prevăzute condițiile referitoare la atribuția Curții Constituționale de exercitare a controlului de constituționalitate a legilor înainte de promulgare și care vizează trei aspecte:**

- dreptul de sesizare a Curții;
- termenul de sesizare;
- obiectul sesizării.

3. Cu privire la **regularitatea sesizării Curții Constituționale din perspectiva titularului dreptului de sesizare** — în raport cu care, în opinia majoritară, s-a apreciat că sesizarea se impune a fi respinsă ca inadmisibilă — **considerăm că, în prezenta cauză, instanța de contencios constituțional a fost legal sesizată, obiecția de neconstituționalitate fiind formulată cu respectarea cerințelor prevăzute de art. 146 lit. a) din Constituție și de art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992** — în privința titularului dreptului de sesizare.

4. Astfel, examinând textul art. 146 lit. a) din Constituție constatăm că **legiuitorul a înțeles să confere calitatea de subiect de sesină (de titular al dreptului de sesizare) a Curții pentru a se pronunța asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, fie unor subiecte individuale** — Președintele României, președintele Camerei Deputaților, președintele Senatului, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și Avocatul Poporului —, **fie unor subiecte colective** — un număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori —, strict și limitativ determinate de norma constituțională și care reprezintă entități instituționale cu rol bine definit în cadrul statului de drept.

5. Deși obiecția de neconstituționalitate a fost semnată de un număr de 51 de deputați, dintre care 2 deputați au semnat și o altă obiecție de neconstituționalitate, privind aceeași lege, cu care Curtea a fost sesizată anterior (respectiv, obiecția de neconstituționalitate privind Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și care a format obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.964A/2017), cu toate acestea **nu există normă constituțională care să limiteze exercitarea dreptului de a solicita controlul de constituționalitate a priori la o singură dată pentru fiecare titular, dintre cei enumerați în art. 146 lit. a) din Constituție, singura limită fiind doar cea temporală, dată de promulgarea legii.**

6. Dacă legiuitorul constituant ar fi avut o atare intenție — de limitare la o singură dată, pentru fiecare titular, a dreptului de a solicita Curții efectuarea controlului de constituționalitate a legilor înainte de promulgarea acestora —, ar fi exprimat-o explicit, așa cum a făcut-o în următoarele situații:

- în caz de reexaminare a legii înainte de promulgare, potrivit art. 77 alin. (2) din Constituție, **președintele poate cere o singură dată reexaminarea legii, aspect neprecizat însă, în mod similar, în prevederile art. 146 lit. a) din Constituție** pentru exercitarea de către Președintele statului a dreptului său de a sesiza Curtea în cadrul controlului de constituționalitate a legilor înainte de promulgarea acestora;

- în caz de **dizolvare a Parlamentului**, potrivit art. 89 alin. (2) din Constituție, „**În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată**” la solicitarea Președintelui statului;

- în situația formulării unei **moțiuni de cenzură** pentru retragerea încrederii acordate Guvernului, potrivit art. 113 alin. (4) din Constituție, **aceiași deputați și senatori pot iniția o singură moțiune de cenzură** în aceeași sesiune.

7. Față de cele expuse mai sus considerăm că o eventuală inadmisibilitate a sesizării în prezenta cauză ar fi putut fi susținută, doar dacă s-ar fi constatat o triplă identitate între titularul sesizării, obiectul sesizării și criticile de neconstituționalitate formulate.

Or, în prezenta cauză, doar 2 dintre cei 51 de semnatori ai sesizării au mai semnat și o altă sesizare anterioară, privind aceeași lege, în ansamblul său, **dar cu motivări extrinseci și intrinseci diferite și față de texte diferite din aceeași lege supusă controlului de constituționalitate. Prin urmare, rezultă o diferență specifică ce conferă prezentei sesizări o identitate proprie, distinctă de cele anterioare.**

8. Deși în susținerea soluției de inadmisibilitate a sesizării s-a invocat jurisprudență anterioară a Curții Constituționale, o examinare a considerentelor deciziilor invocate demonstrează că acestea nu sunt aplicabile *mutatis mutandis* cauzei de față. În realitate, **Curtea Constituțională nu a mai fost confruntată și nu a mai analizat în precedent o situație identică.**

Astfel:

- în **Decizia nr. 73 din 19 iulie 1995**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 8 august 1995, Curtea a reținut că „sesizarea de neconstituționalitate nu îndeplinește condițiile prevăzute de art. 144 lit. a) din Constituție [în prezent art. 146 lit. a) din Constituție], întrucât **din examinarea listei de semnături rezultă că domnul M. C. — senator — figurează printre cei 50 de deputați, astfel că prin eliminarea acestuia scade sub 50 numărul de deputați cerut de textul constituțional pentru o sesizare legală a Curții; includerea printre autorii unei sesizări de neconstituționalitate provenind de la membrii uneia dintre Camere a unor membri ai celeilalte Camere reprezintă o abatere de la principiul autonomiei Camerelor Parlamentului”.**

- în **Decizia nr. 35 din 2 aprilie 1996**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 75 din 11 aprilie 1996, **Curtea Constituțională a reținut că a fost sesizată de către 53 de deputați și un număr de 11 senatori. Numărul acestora din urmă fiind inferior celui de 25 de senatori, prevăzut de**

art. 144 lit. a) din Constituție [în prezent art. 146 lit. a) din Constituție], Curtea a considerat că este legal sesizată numai de către grupul de deputați;

- în **Decizia nr. 412 din 14 iunie 2017**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 597 din 25 iulie 2017, Curtea Constituțională a reținut că **sesizarea a fost formulată de un număr de 39 de deputați și 28 de senatori și că „dintre aceștia doar cei 28 de senatori anterior menționați îndeplinesc condițiile constituționale pentru a deține calitatea de titular al sesizării.”**

Ca atare, deciziile menționate mai sus și indicate în opinia majoritară cu titlu de exemplu vizează respingerea ca inadmisibilă a obiecției de neconstituționalitate **exclusiv pe motivul neîndeplinirii condiției numerice prevăzută în art. 146 lit. a) din Constituție — de cel puțin 50 de deputați/ 25 senatori —, prin raportare la calitatea de deputat sau senator, situație neaplicabilă prezentei cauze.**

9. **Controlul a priori** de constituționalitate prevăzut în art. 146 lit. a) din Constituție este un control preventiv, de o importanță deosebită, fiind necesar pentru evitarea intrării în vigoare a unor legi ce prezintă vicii de constituționalitate, deci pentru protecția ordinii de drept și a principiului securității juridice. Acest control de constituționalitate contribuie la stabilitatea legislativă și înlătură urmările negative ce pot apărea în urma controlului posterior de constituționalitate, în cazurile în care legile sau dispoziții din acestea sunt recunoscute ca neconstituționale.

De aceea, **împiedicarea de la a sesiza, chiar și succesiv, Curtea Constituțională în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție afectează exercitarea în mod activ a acestui drept prevăzut de Constituție, în mod expres, doar pentru anumiți titulari strict și limitativ determinați de legiuitorul constituant și doar pentru o perioadă limitată de timp, astfel că nu se poate pune în discuție o eventuală sesizare la nesfârșit a Curții, cu privire la aceeași lege și care să conducă la o blocare a acesteia în faza controlului a priori de constituționalitate.**

Prin urmare, **în această etapă, anterioară promulgării legii, este fundamental a fi utilizate toate mijloacele constituționale care să gireze compatibilitatea legii cu întreaga ordine de drept, în vederea intrării sale în vigoare și producerii de efecte juridice care să se armonizeze cu fondul activ al legislației, în care respectiva lege urmează să se integreze.**

Pentru aceste considerente, Constituția nu limitează la o singură dată exercitarea, de către același titular, a dreptului său de a sesiza Curtea Constituțională în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție.

★

Având în vedere toate aspectele relevate anterior, considerăm că, **în cauză — nedovedindu-se existența unei triple identități (între titularul dreptului de sesizare, obiectul sesizării și criticile de neconstituționalitate formulate, care ar fi putut îndreptăți Curtea să respingă sesizarea ca inadmisibilă) — s-ar fi impus ca instanța de contencios constituțional să constate obiecția de neconstituționalitate ca fiind admisibilă și să o examineze pe fond.**

Judecător,

dr. Livia Doina Stanciu

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 4

din 22 ianuarie 2018

Dosar nr. 2.524/1/2017

Gabriela Elena Bogasiu	— vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Lavinia Curelea	— președintele delegat al Secției I civile
Eugenia Voicheci	— președintele Secției a II-a civile
Ionel Barbă	— președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Raluca Moglan	— judecător la Secția I civilă
Mihaela Tăbărcă	— judecător la Secția I civilă
Rodica Susanu	— judecător la Secția I civilă
Alina Iuliana Țuca	— judecător la Secția I civilă
Mirela Vișan	— judecător la Secția I civilă
Mirela Polițeanu	— judecător la Secția a II-a civilă
Roxana Popa	— judecător la Secția a II-a civilă
Ruxandra Monica Duță	— judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Dorin	— judecător la Secția a II-a civilă
Tatiana Gabriela Năstase	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Viorica Trestianu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Dana Iarina Vartires	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Maria Hrudei	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Marius Ionel Ionescu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Mona Magdalena Baciu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, învestit cu soluționarea Dosarului nr. 2.524/1/2017, a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (*Regulamentul*).

Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizările conexe formulate de Curtea de Apel Alba Iulia — Secția I civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: „dacă dobânda legală penalizatoare acordată prin hotărâri judecătorești pentru eşalonarea plății sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești cu titlu de drepturi salariale reprezintă venituri salariale sau venituri asimilate salariilor în sensul art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea privind Codul fiscal nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare [art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare], supuse impozitării și plății celorlalte contribuții sau reprezintă despăgubiri în sensul art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nesupuse impozitării”.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, ce a fost comunicat părților, conform dispozițiilor art. 520 alin. (10)

din Codul de procedură civilă; intimații-pârâți Tribunalul Argeș, Tribunalul Vâlcea și Ministerul Justiției au depus puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel Alba Iulia — Secția I civilă a dispus, din oficiu, prin Încheierea din 5 septembrie 2017, în Dosarul nr. 4.337/107/2016, aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept menționată.

2. Sesizarea a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție la data de 18 septembrie 2017, cu nr. 2.524/1/2017.

3. În aceeași ședință publică, același complet a dispus sesizarea instanței supreme, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la aceeași chestiune de drept, în Dosarul nr. 4.768/107/2016.

4. Sesizarea a fost înregistrată la Înalta Curte de Casație și Justiție cu numărul 2.525/1/2017. Față de identitatea de obiect s-a dispus conexarea acesteia la Dosarul nr. 2.524/1/2017.

II. Norma de drept intern ce formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile

5. Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 571/2003):

„Art. 42. — În înțelesul impozitului pe venit, următoarele venituri nu sunt impozabile (...)

b) sumele încasate din asigurări de orice fel reprezentând despăgubiri, sume asigurate, precum și orice alte drepturi, cu excepția câștigurilor primite de la societățile de asigurări ca urmare a contractului de asigurare încheiat între părți, cu ocazia tragerilor de amortizare. Nu sunt venituri impozabile despăgubirile în bani sau în natură primite de către o persoană fizică ca urmare a unui prejudiciu material suferit de aceasta, inclusiv despăgubirile reprezentând daunele morale; (...)

Art. 55. — „(...) (2) Regulile de impunere proprii veniturilor din salarii se aplică și următoarelor tipuri de venituri, considerate asimilate salariilor: (...)

j¹) sume reprezentând salarii, diferențe de salarii, dobânzi acordate în legătură cu acestea, precum și actualizarea lor cu indicele de inflație, stabilite în baza unor hotărâri judecătorești rămase definitive și irevocabile; (...)

6. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 227/2015):

Art. 62. — Venituri neimpozabile

„În înțelesul impozitului pe venit, următoarele venituri nu sunt impozabile: (...)

h) despăgubirile în bani sau în natură primite de către o persoană fizică ca urmare a unui prejudiciu material suferit de

aceasta, inclusiv despăgubirile reprezentând daunele morale; (...)"

Art. 76. — Definirea veniturilor din salarii și asimilate salariilor „(...) (2) Regulile de impunere proprii veniturilor din salarii se aplică și următoarelor tipuri de venituri, considerate asimilate salariilor: (...)”

p) sume reprezentând salarii/solde, diferențe de salarii/solde, dobânzi acordate în legătură cu acestea, precum și actualizarea lor cu indicii de inflație, stabilite în baza unor hotărâri judecătorești rămase definitive și irevocabile/hotărâri judecătorești definitive și executorii; (...)"

III. Expunerea succintă a procesului

7. În dosarele în care s-au formulat sesizările, prin cererile înregistrate pe rolul Tribunalului Alba, reclamantii — judecători, asistenți judiciari și personal auxiliar de specialitate, în activitate în cadrul unor tribunale sau pensionari, au chemat în judecată pârâții Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor Publice, Curtea de Apel Pitești, Tribunalul Vâlcea, Tribunalul Argeș și, respectiv, Tribunalul Olt, solicitând obligarea acestora la restituirea sumelor reprezentând impozit și contribuții individuale reținute cu ocazia achitării despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin plata eșalonată a titlurilor executorii, actualizarea acestor sume cu indicii de inflație, precum și obligarea pârâților la plata dobânzilor legale aferente, începând cu data reținerii sumelor și până la momentul plății efective.

8. În motivarea cererii, în Dosarul nr. 4.337/107/2016, reclamantele, ce au funcțiile de judecător și asistent judiciar în cadrul Tribunalului Argeș, au arătat că, prin hotărâre judecătorească irevocabilă, pârâții au fost obligați să le plătească mai multe sume reprezentând drepturi de natură salarială.

9. Față de faptul că aceste drepturi au fost eșalonate și plătite cu întârziere, prin hotărâri judecătorești pronunțate de Tribunalul Dâmbovița și Tribunalul Vâlcea s-au admis acțiunile reclamantelor și au fost obligați pârâții la plata prejudiciului cauzat, reprezentat de dobânda legală aferentă sumelor datorate, începând cu data de 14 februarie 2010, respectiv 2 iunie 2011 și până la data plății efective.

10. Ministerul Finanțelor Publice a stabilit faptul că sumele prevăzute în titluri executorii, reprezentând prejudiciul cauzat pentru plata cu întârziere, sunt drepturi salariale și sunt supuse regimului de impunere prevăzut de art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003.

11. Contrar acestei susțineri, în ceea ce privește impozitarea sumelor reprezentând daunele-interese moratorii acordate, Ministerului Justiției a apreciat asupra regimului fiscal al acestora, în sensul că nu se impozitează și nu pot fi reținute contribuții individuale, având în vedere faptul că nu reprezintă drepturi salariale, ci despăgubiri civile.

12. Ca urmare a ședinței Colegiului de conducere al Tribunalului Argeș din data de 10 noiembrie 2015, față de punctul de vedere exprimat de Ministerul Justiției, a fost adoptată o hotărâre, prin care s-a statuat că aceste sume nu sunt supuse impunerii la sursă, pentru că nu reprezintă un drept salarial sau venituri derivate din drepturi salariale, în sensul art. 55 din Legea nr. 571/2003.

13. În același sens sunt și dispozițiile art. 42 lit. b) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 44/2004, cu modificările și completările ulterioare.

14. Tocmai din acest considerent, sumele în discuție nu au fost plătite de ordonatorii de credite de la capitolul „Cheltuieli de personal”, ci de la capitolul „Despăgubiri civile-59.17”, așa cum rezultă din Adresa Ministerului Justiției nr. 5/42.640 din 14 octombrie 2015.

15. Pârâțul Ministerul Justiției a formulat întâmpinare, prin care a invocat excepția lipsei calității procesuale pasive, pe considerentul că în cauză este vorba de sume reprezentând impozit și contribuții individuale reținute și virate de către

angajatorii reclamantelor, în speță Tribunalul Argeș și Tribunalul Vâlcea. Pe fond a apreciat că acțiunea nu este întemeiată.

16. Pârâțul Ministerul Finanțelor Publice, prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov, prin reprezentant teritorial Administrația Județeană a Finanțelor Publice Alba, a formulat întâmpinare, prin care a solicitat respingerea cererii formulate de reclamante. Față de prevederile art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003, debitul principal (salariul) imprimă dobânzilor acordate în legătură cu acesta un regim fiscal propriu, distinct de regimul fiscal al despăgubirilor prevăzute de art. 42 lit. b) din aceeași lege.

17. Aceasta întrucât, chiar dacă art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 prevede că despăgubirile sunt neimpozabile, prin norma specială cuprinsă în art. 55 alin. (2) lit. j¹), legiuitorul a asimilat salariilor aceste tipuri de dobânzi din perspectiva impunerii, indiferent care ar fi natura lor juridică din punct de vedere civil.

18. Se mai semnaleză faptul că sintagma referitoare la dobânzi din cuprinsul art. 55 alin. (2) lit. j¹) are o sferă de acoperire mai largă decât accesoriile drepturilor salariale [în sensul strict al celor prevăzute la art. 166 alin. (4) din Legea nr. 53/2003 — Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare (*Codul muncii*)], înțelegând că reglementarea fiscală a avut în vedere impozitarea oricărei sume care se află în legătură cu un drept salarial.

19. Pârâța Curtea de Apel Pitești a formulat întâmpinare, prin care a solicitat respingerea acțiunii ca neîntemeiată.

20. Prin Sentința civilă nr. 160 din 31 ianuarie 2017, pronunțată de Tribunalul Alba — Secția I civilă, s-a respins acțiunea.

21. Împotriva acestei sentințe au formulat apel reclamantele, reiterând susținerile din fața instanței de fond.

22. De asemenea a declarat apel incident pârâțul Ministerul Justiției.

23. În Dosarul nr. 4.768/107/2016, reclamantii sunt personal auxiliar de specialitate (în activitate sau pensionari), respectiv asistent judiciar în cadrul Tribunalului Vâlcea, iar prin hotărâri judecătorești irevocabile pârâții au fost obligați să le plătească mai multe sume având ca obiect acordarea unor drepturi de natură salarială.

24. Ca urmare a executării cu întârziere a acestor obligații, pârâții au fost obligați la plata unor despăgubiri, prin hotărâri judecătorești rămase irevocabile, pronunțate de Tribunalul Vâlcea și Tribunalul Prahova.

25. În esență, aceste hotărâri s-au întemeiat pe Decizia nr. 2 din 17 februarie 2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 3 iunie 2014 (*Decizia nr. 2/2014*), iar aceste despăgubiri au fost justificate prin faptul că, prin executarea eșalonată a obligației de plată stabilită prin hotărâri judecătorești, creditorul a suferit un prejudiciu.

26. Executarea acestor titluri executorii a început în luna decembrie 2015, prin plata primelor tranșe. Odată cu plata sumelor convenite în baza titlurilor executorii, reclamantilor le-au fost calculate și reținute la sursă contribuție șomaj, contribuție pentru asigurări sociale, contribuție pentru asigurări de sănătate și impozit din despăgubirile convenite.

27. Prin Sentința civilă nr. 406 din 27 februarie 2017, pronunțată de Tribunalul Alba — Secția I civilă, a fost admisă acțiunea.

28. Împotriva acestei sentințe au formulat apel pârâții Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor Publice, Curtea de Apel Pitești și Tribunalul Olt, reiterând susținerile din fața instanței de fond.

29. În ambele dosare, la termenul de judecată din 20 iunie 2017, instanța de apel, din oficiu, a pus în discuția părților sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea

pronunțării unei hotărâri prealabile, cu privire la chestiunea de drept arătată.

30. În ședința publică din 5 septembrie 2017 sesizările au fost considerate admisibile, dispunându-se și suspendarea judecării, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă.

IV. Motivele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

31. Prin încheierile pronunțate la data de 5 septembrie 2017, Curtea de Apel Alba Iulia — Secția I civilă a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, motivat de următoarele considerente:

— de lămurirea modului de interpretare a dispozițiilor art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003 [art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015] și art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015] depinde soluționarea pe fond a cauzei, întrucât prin acțiunea formulată, reclamantii solicită aplicarea dispozițiilor art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 și exceptarea de la reținerea impozitului și a contribuțiilor individuale a sumelor plătite de angajator în temeiul unor hotărâri judecătorești prin care s-au acordat dobânzi pentru neexecutarea hotărârilor de acordare a drepturilor salariale;

— problema de drept enunțată este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre;

— problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate la data de 5 septembrie 2017.

V. Punctele de vedere ale părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

32. După comunicarea raportului întocmit de judecătorii-raportori, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, intimații-pârâți Tribunalul Argeș, Tribunalul Vâlcea și Ministerul Justiției au depus puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

33. Astfel, Tribunalul Argeș a apreciat că sumele reprezentând daune-interese moratorii acordate pentru sumele prevăzute în titluri executorii pentru magistrați și personalul instanței nu sunt supuse impozitării la sursă, pentru că nu reprezintă un drept salarial sau venituri derivate din drepturi salariale, în sensul art. 55 din Legea nr. 571/2003, ci reprezintă despăgubiri în sensul art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003.

34. Tribunalul Vâlcea a opinat că, indiferent de natura juridică a dobânzilor legale stabilite prin hotărâri judecătorești, dispozițiile Codului fiscal, atât în vechea, cât și în noua reglementare, prevăd în mod expres obligativitatea calculării, reținerii și virării contribuțiilor către bugetul statului și în cazul dobânzilor legale stabilite în legătură cu drepturile salariale, prin hotărâri judecătorești definitive.

35. Ministerul Justiției a apreciat că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, întrucât nu cuprinde o motivare temeinică cu privire la îndeplinirea condițiilor de admisibilitate și nici nu se poate reține noutatea chestiunii de drept. Asupra fondului sesizării a susținut că debitul principal (saleriul) imprimă dobânzilor acordate în legătură cu acesta un regim fiscal propriu, distinct de acela al despăgubirilor reglementate de art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003, întrucât prin norma specială — art. 55 alin. (2) lit. j¹) — legiuitorul a asimilat salariilor aceste tipuri de dobânzi din perspectiva impunerii, indiferent care ar fi natura lor juridică din punct de vedere civil.

VI. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

36. Completul de judecată investit cu soluționarea apelurilor în dosarele nr. 4.337/107/2016 și nr. 4.768/107/2016 a apreciat că dobânzile acordate pentru eșalonarea plății drepturilor salariale stabilite prin hotărâri judecătorești irevocabile nu au caracter accesoriu față de debitul principal și nu reprezintă

daune-interese datorate în temeiul art. 166 alin. (4) din Codul muncii, pentru salariul neachitat, pentru care angajatorul este de drept în întârziere de la data scadenței obligației de plată.

37. Prin Decizia nr. 2/2014 a fost identificată fapta ilicită ce a declanșat mecanismul răspunderii civile delictuale — achitarea de către stat cu întârziere a sumelor acordate prin hotărâri judecătorești. Prin urmare, dobânzile legale, pentru care se solicită a se constata exceptarea de la impozitare, reprezintă modalitatea de reparare a prejudiciului patrimonial constând în lipsa de folosință a unei sume de bani, ca urmare a angajării răspunderii civile delictuale, având din punct de vedere fiscal natura juridică a despăgubirilor prevăzute la art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nefiind supuse impozitării.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

38. **Curtea de Apel Alba Iulia** (instanța de trimitere) a comunicat că nu a identificat hotărâri judecătorești în care să se regăsească problema de drept pusă în discuție, comunicând în schimb practica judiciară divergentă a tribunalelor din circumscripția sa, în materia juridică supusă discuției (Sentința civilă nr. 965 din 29 mai 2017, pronunțată de Tribunalul Hunedoara — Secția I civilă, definitivă și cele două sentințe pronunțate de Tribunalul Alba — Secția I civilă în cauzele în care s-au formulat sesizările).

Jurisprudența celorlalte instanțe din țară:

39. **Curtea de Apel Bacău** a comunicat că pe rolul Secției I civile din cadrul acestei instanțe nu au fost identificate cauze de genul celor menționate.

A fost exprimată opinia unanimă a judecătorilor Secției I civile din cadrul Curții de Apel Bacău, Tribunalului Bacău și Tribunalului Neamț, care este în sensul că dobânzile penalizatoare reprezintă despăgubiri, în sensul art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2013, nesupuse impozitării.

Opinia exprimată de judecătorii Secției a II-a civile, de contencios administrativ și fiscal din cadrul Tribunalului Neamț este în sensul că dobânda penalizatoare acordată prin hotărâri judecătorești pentru eșalonarea sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești cu titlu de despăgubiri reprezintă venituri salariale, conform dispozițiilor art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003.

40. **Curtea de Apel Brașov** a comunicat că nu a identificat hotărâri judecătorești în care să se regăsească problema de drept pusă în discuție.

Judecătorii Secției I civile a Curții au apreciat, în unanimitate, că dobânda acordată prin hotărâri judecătorești pentru eșalonarea plății sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești cu titlu de drepturi salariale reprezintă un venit asimilat salariului și este supus impozitării, cum dispun expres normele înscrise în art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003.

41. **Curtea de Apel București** a comunicat că, în urma consultării instanțelor din circumscripția sa, a rezultat opinia majoritară, exprimată de Tribunalul București — Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalul Călărași, Tribunalul Giurgiu, Judecătoria Giurgiu, Tribunalul Ialomița și Tribunalul Teleorman, în sensul că sumele acordate cu titlu de dobândă pentru eșalonarea plății sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești cu titlu de drepturi salariale reprezintă despăgubiri în sensul art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [dispozițiile art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nesupuse impozitării. Au fost depuse și exemple de practică judiciară a Tribunalului Teleorman — Secția conflicte de muncă, asigurări sociale și contencios administrativ și fiscal (Sentința civilă nr. 435 din 29 iunie 2017, aflată în apel; Sentința civilă nr. 177 din 27 februarie 2017, aflată în apel; Sentința civilă nr. 308 din 3 mai 2017, definitivă).

În sensul opiniei contrare, conform căreia dobânzile acordate pentru plata cu întârziere a unor drepturi salariale, stabilite prin hotărâri judecătorești definitive, precum și sumele rezultând din actualizarea cu indicii de inflație a diferențelor salariale sunt supuse impozitului și celorlalte contribuții obligatorii prevăzute de lege, fiind venituri asimilate salariului, în sensul dispozițiilor

art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003, respectiv al dispozițiilor art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015, s-au exprimat judecătorii Curții de Apel București — Secția a VII-a pentru cauze privind conflictele de muncă și asigurări sociale, care au depus exemple de practică judiciară în această materie (Decizia civilă nr. 3.003 din 17 mai 2017 și Decizia civilă nr. 4.369 din 18 septembrie 2017), Tribunalul București — Secția a II-a contencios administrativ și fiscal, Tribunalul Ilfov și Judecătoria Bolintin-Vale.

42. **Curtea de Apel Cluj** a comunicat că la nivelul acestei instanțe există o practică unitară, în sensul aprecierii ca neîntemeiate a cererilor de restituire a impozitului și contribuțiilor reținute de angajator cu ocazia plății dobânzii legale acordate prin hotărâri judecătorești, ca urmare a eșalonării unor drepturi salariale recunoscute anterior prin hotărâri judecătorești, fiind depuse în acest sens și hotărâri judecătorești definitive ce susțin practica relevantă (Decizia civilă nr. 714/A din 14 iunie 2017, Decizia civilă nr. 876/A din 27 iunie 2017 și Decizia civilă nr. 953/A din 8 septembrie 2017, pronunțate de Secția a IV-a pentru litigii de muncă și asigurări sociale a Curții).

Judecătorii Tribunalului Cluj, majoritar, au opinat în același sens, fiind identificată jurisprudența relevantă a acestei instanțe (Sentința civilă nr. 1.197 din 1 martie 2017 a Secției mixte, de contencios administrativ și fiscal, de conflicte de muncă și asigurări sociale, definitivă ca urmare a respingerii apelului prin Decizia civilă nr. 876/A din 27 iunie 2017, anterior menționată). A fost exprimată și o opinie potrivit căreia aceste sume nu sunt supuse impozitării, având caracterul unor despăgubiri pentru fapte ilicite.

43. **Curtea de Apel Craiova** a comunicat că la nivelul acestei instanțe nu au fost identificate hotărâri judecătorești în materia ce face obiectul sesizării.

Tribunalul Dolj a transmis opinia majoritară a judecătorilor, în sensul că sumele acordate cu titlu de dobânzi prin hotărâri judecătorești, ca urmare a eșalonării unor drepturi salariale recunoscute anterior, reprezintă venituri de natură salarială, impozabile din perspectiva art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003, respectiv art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015, în susținerea acestei opinii fiind depuse și exemple de practică judiciară (Sentința civilă nr. 2.774 din 7 iulie 2017, definitivă, și Sentința civilă nr. 2.959 din 19 septembrie 2017, aflată în apel, pronunțate de Secția conflicte de muncă și asigurări sociale).

A fost exprimată și o opinie contrară, în sensul că aceste sume au natura unor despăgubiri pentru fapta ilicită a angajatorului de a nu fi executat la timp sentințe definitive, natura acestora fiind stabilită de Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 2/2014 și Decizia nr. 21 din 22 iunie 2015, pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 743 din 5 octombrie 2015 (Decizia nr. 21/2015), fără a fi relevante exemple de practică judiciară în acest sens.

44. **Curtea de Apel Galați** a comunicat că nu s-au înregistrat cauze cu privire la problema de drept în discuție.

Judecătorii Secției I civile a Tribunalului Galați și judecătorii din cadrul Tribunalului Vrancea au opinat în sensul că aceste dobânzi legale reprezintă modalitatea de reparare a prejudiciului patrimonial constând în lipsa de folosință a unei sume de bani, ca urmare a angajării răspunderii civile delictuale, având natura juridică a despăgubirilor prevăzute de art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003, care nu sunt impuse impozitării.

45. **Curtea de Apel Oradea** a comunicat că Tribunalul Bihor — Secția I civilă a identificat practică judiciară în sensul respingerii acțiunii reclamanților având ca obiect restituirea impozitului calculat asupra dobânzilor plătite în temeiul hotărârilor judecătorești (Sentința civilă nr. 409/LM din 17 mai 2017, aflată în apel), cu mențiunea că opinia majoritară exprimată de judecătorii acestei instanțe este în sensul că dobânda penalizatoare acordată prin hotărâri judecătorești pentru eșalonarea plății sumelor stabilite prin hotărâri

judecătorești cu titlu de drepturi salariale reprezintă despăgubiri în sensul dispozițiilor art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [dispozițiile art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nesupuse impozitului.

46. **Curtea de Apel Pitești** a comunicat că la nivelul acestei instanțe există o practică unitară, în sensul că dobânda penalizatoare acordată prin hotărâri judecătorești pentru eșalonarea plății sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești cu titlu de drepturi salariale reprezintă venituri salariale sau venituri asimilate salariilor, fiind supusă impozitării și plății celorlalte contribuții. Au fost evidențiate spre exemplificare deciziile civile nr. 2.057 din 21 iunie 2017 și nr. 1.543 din 18 mai 2017 ale Secției I civile.

La nivelul Tribunalului Argeș și Tribunalului Vâlcea, practica judiciară a fost neunitară, opinia majoritară fiind în sensul celei exprimate de Curtea de Apel Pitești (de exemplu, Sentința civilă nr. 1.598 din 14 noiembrie 2016, pronunțată de Tribunalul Vâlcea — Secția I civilă, aflată în apel); în opinie minoritară aceste venituri sunt considerate despăgubiri, nesupuse impozitului, conform art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015]. În acest sens s-a depus Sentința civilă nr. 755 din 23 mai 2017, pronunțată de Tribunalul Vâlcea — Secția I civilă, definitivă).

47. **Curtea de Apel Ploiești** a comunicat că a soluționat o singură cauză având ca obiect cerere de restituire a impozitului, soluționată definitiv în sensul respingerii acestei cereri.

La nivelul tribunalelor Prahova, Buzău și Dâmbovița s-a conturat opinia majoritară potrivit căreia dobânda penalizatoare acordată prin hotărâri judecătorești pentru eșalonarea plăților sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești cu titlu de drepturi salariale nu reprezintă venituri salariale sau venituri asimilate salariilor supuse impozitării și plății celorlalte contribuții, fără a fi identificate exemple de practică în acest sens.

În sensul opiniei contrare s-a comunicat Sentința nr. 1.782 din 8 mai 2017, pronunțată de Tribunalul Prahova — Secția I civilă, aflată în apel.

48. **Curtea de Apel Suceava** a comunicat că opinia de principiu exprimată de judecătorii Secției I civile și ai Secției de contencios administrativ și fiscal din cadrul acestei instanțe este în sensul că problema de drept supusă analizei, vizând natura juridică a dobânzilor, a fost rezolvată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 2/2014, fiind de asemenea reluată și în considerentele Deciziei nr. 21/2015, rezultând astfel că dobânzile legale pentru care se solicită a se constata exceptarea de la impozitare reprezintă modalitatea de reparare a prejudiciului patrimonial constând în lipsa de folosință a unei sume de bani, ca urmare a angajării răspunderii civile delictuale, având din punct de vedere fiscal natura juridică a despăgubirilor prevăzute de art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [dispozițiile art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nefiind supuse impozitării.

49. **Curtea de Apel Timișoara** a comunicat că pe rolul Tribunalului Caraș-Severin — Secția I civilă a fost identificată Sentința civilă nr. 1.189 din 17 iulie 2017, rămasă definitivă prin neapelare. Prin această hotărâre s-a stabilit că dobânda penalizatoare acordată prin hotărâri judecătorești reprezintă venit asimilat salariilor în sensul art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003.

A fost identificată și Sentința civilă nr. 3.659 din 30 august 2017 a Tribunalului Arad — Secția de contencios administrativ și fiscal, litigii de muncă și asigurări sociale, aflată în apel, prin care s-a reținut că dobânzile acordate pentru neexecutarea sau executarea cu întârziere a obligațiilor de plată stabilite prin hotărâri judecătorești definitive nu pot fi impozitate, respectiv supuse plății celorlalte contribuții.

50. **Curtea de Apel Târgu Mureș** a comunicat că la nivelul instanțelor din circumscripția sa nu au fost identificate cauze având ca obiect problema de drept supusă dezbaterii, dar opinia majoritară a judecătorilor este în sensul că dobânzile legale, pentru care se solicită a se constata exceptarea de la impozitare, reprezintă modalitatea de reparare a prejudiciului

patrimonial constând în lipsa de folosință a unei sume de bani, ca urmare a angajării răspunderii civile delictuale, având din punct de vedere fiscal natura juridică a despăgubirilor prevăzute la art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nefiind supuse impozitării.

51. Celelalte curți de apel nu au identificat practică judiciară în materie și nici nu au exprimat opinii teoretice.

52. **Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție** a comunicat că la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil nu s-a verificat și nici nu se verifică, în prezent, practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

VIII. **Jurisprudența Curții Constituționale**

53. În urma verificărilor efectuate se constată că instanța de contencios constituțional nu s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor legale supuse interpretării.

IX. **Raportul asupra chestiunii de drept**

54. Prin raportul întocmit, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, judecătorii-raportori au apreciat că sesizările formulate de Curtea de Apel Alba Iulia sunt inadmisibile, deoarece încheierile de sesizare nu cuprind o motivare temeinică asupra admisibilității și nu este îndeplinită condiția nouității chestiunii de drept.

X. **Înalta Curte de Casație și Justiție**

55. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

Asupra admisibilității sesizării

56. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că nu sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile reglementate de dispozițiile articolului 519 din Codul de procedură civilă.

57. Potrivit normei menționate, „dacă în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.

58. Această normă instituie o serie de condiții de admisibilitate pentru declanșarea procedurii privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, condiții care se impun a fi întrunite în mod cumulativ, după cum urmează:

1. existența unei cauze aflate în curs de judecată în ultimă instanță;

2. cauza care face obiectul judecății să se afle în competența unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;

3. ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei aflate în curs de judecată;

4. chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de nouitate;

5. Înalta Curte de Casație și Justiție să nu se fi pronunțat asupra chestiunii de drept respective;

6. chestiunea de drept să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

59. Procedând la verificarea îndeplinirii acestor condiții, se constată că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a fost făcută de Curtea de Apel Alba Iulia — Secția I civilă, investită cu soluționarea apelului formulat împotriva Sentinței civile nr. 160 din 31 ianuarie 2017, pronunțată de Tribunalul Alba — Secția I civilă în Dosarul nr. 4.337/107/2016, și a apelului formulat

împotriva Sentinței civile nr. 406 din 27 februarie 2017, pronunțată de Tribunalul Alba — Secția I civilă în Dosarul nr. 4.768/107/2016.

60. Deciziile ce urmează a fi pronunțate în apel sunt definitive, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă. Din consultarea jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție nu rezultă că instanța supremă s-ar fi pronunțat asupra problematicei juridice cu care a fost investită în acest dosar și nu este investită cu soluționarea unui recurs în interesul legii cu acest obiect.

61. În concluzie, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că în cauză sunt îndeplinite, parțial, condițiile de ordin procedural prevăzute de art. 519 alin. (1) din Codul de procedură civilă, urmând ca în continuare să se analizeze dacă problematica juridică cu care a fost investită reprezintă o veritabilă chestiune de drept și dacă aceasta prezintă caracter de nouitate.

62. Cu privire la primul aspect, în mod constant în jurisprudența Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al instanței supreme s-a subliniat că această chestiune de drept trebuie să prezinte o dificultate suficient de mare, că problema de drept supusă dezbaterii trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text este incomplet, fie că nu este corelat cu alte dispoziții legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare. Într-o altă formulare s-a apreciat că această chestiune de drept trebuie să fie una reală și veritabilă, iar o atare calificare există numai atunci când norma de drept supusă discuției este îndoielnică, lacunară sau neclară, fiind susceptibilă, în atare condiții, să constituie izvorul unor interpretări divergente și, în consecință, al practicii neunitare.

63. Caracterul veritabil al chestiunii de drept trebuie să rezulte din încheierea de sesizare pronunțată de instanța de trimitere, întrucât completul de judecată investit cu soluționarea pricinii este ținut, în primul rând, să stabilească dacă este o problemă de interpretare, care să prezinte o oarecare dificultate și care implică riscul unor dezlegări diferite ulterioare în practică.

64. Această încheiere trebuie să fie motivată, aptă să releve reflecția judecătorilor din complet asupra respectivei chestiuni de drept, asupra diferitelor variante de interpretare posibile, cu argumentele aferente, iar în final să conțină opțiunea provizorie, pentru o dezlegare pe care o consideră preferabilă, toate acestea pentru justificarea declanșării mecanismului de unificare a jurisprudenței consacrat prin dispozițiile art. 519—521 din Codul de procedură civilă.

65. Această exigență legală a fost subliniată constant în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, considerându-se imperios necesar că punctul de vedere al instanței de trimitere trebuie să cuprindă o argumentare temeinică asupra admisibilității sesizării, nu numai sub aspectul condițiilor de procedură, cât mai ales asupra circumstanțierii condiției privind ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei (Decizia nr. 20 din 22 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 5 august 2015; Decizia nr. 31 din 19 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 918 din 11 decembrie 2015; Decizia nr. 21 din 13 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 774 din 4 octombrie 2016).

66. Numai într-un atare context legal poate fi investită Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, în condițiile prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, și de aceea este impusă condiția ca încheierea de sesizare să fie motivată în acest sens, fiind de subliniat faptul că simpla dilemă cu privire la sensul unei norme de drept nu poate constitui temei pentru inițierea acestui mecanism de unificare jurisprudențială.

67. Raportat la cauza pendinte se constată că încheierile de sesizare cuprind opțiunea provizorie a judecătorilor instanței de sesizare, motivată, fără însă a argumenta caracterul îndoielnic, lacunar sau neclar al prevederilor art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003 [art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015] sau ale art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], pentru a căror aplicare a optat, instanța de trimitere mărginindu-se la reiterarea pur formală a cerințelor prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, fără a motiva, efectiv, în ce constă dificultatea de interpretare a normelor menționate.

68. Divergența de interpretare ce există între reclamant și pârâți, specifică procesului civil, nu este de natură a demonstra dificultatea acestei operațiuni logico-juridice, iar o analiză a normelor legale incidente în cauză conduce la concluzia că acestea sunt clare, accesibile și previzibile, iar aplicabilitatea normelor în discuție nu ridică vreo minimă problemă de interpretare.

69. Pe de altă parte, așa cum s-a remarcat în jurisprudența Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept al Înaltei Curți de Casație și Justiție, operațiunea de interpretare și aplicare a unor texte de lege la anumite circumstanțe, ce caracterizează fiecare litigiu, rămâne atributul exclusiv al instanței de trimitere și nu poate fi transferată completului constituit pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, care este ținut a da numai o rezolvare de principiu chestiunii de drept.

70. Așa fiind, sesizările formulate de Curtea de Apel Alba Iulia sunt inadmisibile cât timp încheierile de sesizare nu cuprind o motivare temeinică pe marginea admisibilității sesizării, sub aspectul existenței unei chestiuni de drept în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă.

71. În ceea ce privește noutatea chestiunii de drept ce formează obiectul prezentei sesizări se constată că nici această condiție nu este îndeplinită, distinct de împrejurarea că această cerință nu a fost motivată prin încheierile de sesizare.

72. În lipsa unei definiții a „noutății” chestiunii de drept și a unor criterii de determinare a acesteia în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, a revenit instanței supreme sarcina identificării acestor criterii pentru conturarea noțiunii de „noutate” care califică ca atare chestiunea de drept și pe baza acestora să hotărască dacă chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită este nouă.

73. Sub acest aspect s-a subliniat în practica Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept că noutatea unei chestiuni de drept poate fi generată nu numai de o reglementare nou-intrată în vigoare, ci și de una veche, cu condiția însă ca instanța să fie chemată să se pronunțe asupra respectivei probleme de drept pentru prima dată.

74. În acest sens, fără a absolutiza criteriul vechimii și fără a-l raporta în mod exclusiv la momentul adoptării actului normativ vizat, se constată că ceea ce prezintă importanță sub acest aspect este existența și dezvoltarea unei practici judiciare constante în materie.

75. Prin urmare, caracterul de noutate se pierde, pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanțelor, în urma unei interpretări adecvate, concretizată într-o practică judiciară consacrată, iar opiniile jurisprudențiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanșator al mecanismului pronunțării unei hotărâri prealabile.

76. Or, din examinarea hotărârilor judecătorești depuse la dosarul cauzei rezultă că există o practică consistentă și unitară, fără excepție, a instanțelor de apel, care consideră că dobânzile acordate pentru plata cu întârziere a unor drepturi salariale, stabilite prin hotărâri judecătorești definitive, precum și sumele rezultând din actualizarea cu indicele de inflație a diferențelor salariale sunt supuse impozitului și celorlalte contribuții obligatorii prevăzute de lege, fiind venituri asimilate salariului, în sensul dispozițiilor art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea nr. 571/2003, respectiv al dispozițiilor art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015, fiind așadar supuse impozitului pe venit.

77. Opțiunea provizorie a instanței de trimitere în sens contrar practicii judiciare arătate sau existența unei practici neunitare la nivelul tribunalelor, în primă instanță, în condițiile în care la nivelul instanțelor de apel s-a consolidat o practică cu tendințe previzibile, nu susține concluzia apariției riscului unei practici judiciare neunitare și nu justifică intervenția preventivă a instanței supreme în cadrul acestui mecanism de unificare.

78. Așadar, chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită și-a clarificat înțelesul în practica judiciară, astfel că se poate concluziona că nu este îndeplinită nici cerința noutății chestiunii de drept prevăzută de art. 519 din Codul de procedură civilă, sesizările fiind inadmisibile și sub acest aspect.

79. Pentru toate aceste considerente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibile, sesizările conexate formulate de Curtea de Apel Alba Iulia — Secția civilă în dosarele nr. 4.337/107/2016 și nr. 4.768/107/2016 pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile privind dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Dacă dobânda legală penalizatoare acordată prin hotărâri judecătorești pentru eșalonarea plății sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești cu titlu de drepturi salariale reprezintă venituri salariale sau venituri asimilate salariilor în sensul art. 55 alin. (2) lit. j¹) din Legea privind Codul fiscal nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare [art. 76 alin. (2) lit. p) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare], supuse impozitării și plății celorlalte contribuții sau reprezintă despăgubiri în sensul art. 42 lit. b) din Legea nr. 571/2003 [art. 62 lit. h) din Legea nr. 227/2015], nesupuse impozitului”.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 22 ianuarie 2018.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

GABRIELA ELENA BOGASIU

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

ABONAMENTE LA PUBLICAȚIILE OFICIALE PE SUPORT FIZIC

— Prețuri pentru anul 2018 —

Nr. crt.	Denumirea publicației	Valoare (TVA 5% inclus) — lei		
		12 luni	3 luni	1 lună
1.	Monitorul Oficial, Partea I	1.310	360	131
2.	Monitorul Oficial, Partea I, limba maghiară	1.640		150
3.	Monitorul Oficial, Partea a II-a	2.460		220
4.	Monitorul Oficial, Partea a III-a	470		50
5.	Monitorul Oficial, Partea a IV-a	1.880		170
6.	Monitorul Oficial, Partea a VI-a	1.750		160
7.	Monitorul Oficial, Partea a VII-a	600		55
8.	Colecția Legislația României	500	130	
9.	Colecția Hotărâri ale Guvernului României	800		75

NOTĂ:

Monitorul Oficial, Partea I bis, se multiplică și se achiziționează pe bază de comandă.

ABONAMENTE LA PRODUSELE ÎN FORMAT ELECTRONIC

— Prețuri pentru anul 2018 —

Produs	Abonamentul FLEXIBIL (Monitorul Oficial, Partea I + alte 3 părți ale Monitorului Oficial, la alegere)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	60	150	380	910	2.000	550	1.380	3.450	8.280	18.220
ExpertMO	100	250	630	1.510	3.320	1.000	2.500	6.250	15.000	33.000

Produs	Abonamentul COMPLET (Monitorul Oficial, Partea I + toate celelalte părți ale Monitorului Oficial)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	70	180	450	1.080	2.380	650	1.630	4.080	9.790	21.540
ExpertMO	120	300	750	1.800	3.960	1.200	3.000	7.500	18.000	39.600

Colecția Monitorul Oficial în format electronic, oricare dintre părțile acestuia	70 lei/an
--	-----------

Prețurile sunt exprimate în lei și conțin TVA.

Mai multe informații puteți găsi pe site-ul www.expert-monitor.ro, unde puteți aplica online comanda.

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
 IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
 și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
 (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
 Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
 Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
 bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
 Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

